

Even uw aandacht...

Deze 'smaakmaker' laat u toe kennis te maken met dit werk.

Dit tekstfragment mag niet gebruikt worden voor opvoering. Het mag niet worden gedownload, afgedrukt of verder verspreid.

Indien deze smaakmaker u bevalt, raden we u aan het volledige toneelstuk te ontlenen en te lezen voor u tot de aankoop van boekjes voor opvoering beslist.

Veel leesplezier!

NAAR DE WALEN

Een monoloog

door

1880

Koen Lemmens

Toneelfonds J. Janssens – Antwerpen
2018
Nr.3444

PERSONAGE

(1 heer)

EEN OUDE MAN :

DECOR

Een oer-Vlaamse huiskamer. Een fauteuil, een televisie...
Aankleding naar eigen inzicht en middelen.

I.

(Een oude man zit in een fauteuil. Op de achtergrond staat een televisie aan. Het is een oud model. Er loopt een politiek discussieprogramma. Zijn kleinzoon is op bezoek. De man spreekt met een zware ademhaling.)

MAN : “Is dat nu die Bourgeois daar niet op tv? Jaja, dat is hij. En, wat heeft hij te vertellen? Dat het weer allemaal de schuld is van de Walen, zeker? En heeft hij het al over de kaakslag voor Vlaanderen gehad? Wat, neen, zegt ge? Wel, dan moet dat nog komen. Houdt dat in ‘t zicht.”

“Dat is waar hij nu altijd al schrik van had, onze Robert, dat ons land uiteen zou vallen. Hoe dikwijls heeft hij niet gezegd, ge gaat dat zien, Hilaire, vroeg of laat schijnt dat hier allemaal uiteen, Vlamingen en Walen. “Och, Robert”, zei ik dan, “als dat al zo moet zijn, dan kunnen wij daar toch niks tegen doen. En daarbij, zo’n vaart zal dat wel niet lopen, maakt u daar toch zo druk niet om.” Maar hij kon zich daar dan zo in opboeien. Dat deed er natuurlijk ook geen goed aan, dat hij zich zo rap aan alles stoorde. In ’t bijzonder aan al wat politiek was.”

“De mensen willen dat niet, zei hij dan, dat zijn de politiekers die zich daar mee bezighouden. Die mannen doen niks liever dan de mensen tegen elkander opzetten. Dat kunnen ze, maar aan de problemen van de kleine man iets doen, dat is nog wat anders.”

“Kondt ge hem feitelijk ongelijk geven? Wie kan er nog aan uit: gewesten, gemeenschappen, provincies, Brussel. Een gewone mens kan dat allemaal allang niet meer volgen. En dat ze er nu eens mee uitscheiden, met al dat gesplits. Het is al lang goed geweest. Wij zijn toch allemaal Belgen zeker.”

“Dat zei onze Robert ook altijd, dat we allemaal Belgen waren.”

(Er volgt een korte pauze. De flux de parole stopt even.)

“Gisteren is dan die brief gekomen uit Charleroi. Een hartstilstand, op slag dood. ‘t Is nog een chance, zei Georgette, dat hij niet heeft afgezien. Maar terwijl ze het zei aan de telefoon, moest ze toch eens slikken. “Amai”, zei ons Maria nog, “da’s ook de eerste keer in mijn leven dat Georgette van Robert haar emoties toont.” Ons Maria en Georgette, dat heeft nooit geklikt. Maar nu, vind ik, telt dat allemaal niet. Georgette of geen Georgette, ik zal mijn plicht doen, voor onze Robert. En nu mag Georgette zijn wie ze wil, ze is toch maar schoon haar vent verloren. En daarbij, onze Robert zag haar graag en daar hebben wij ons niet mee te moeien.”

“Nu ja, onze Robert met zijn boter ook altijd. Ze hadden het hem nog zo gezegd, de dokters, zei Georgette. Ze zegden “Robert ge zult moeten minderen, ge gaat daar anders last mee krijgen. Ge gaat die boter moeten laten want uw aderen slibben daar helegans van toe. Vroeg of laat krijgt ge miserie met uw tikker.” Maar het was geen avance, onze Robert moest er allemaal niks van weten. Ardeense boter, iets anders heb ik niet van doen op mijn boterham, en daarmee amen en uit. Onze Robert, ge kende hem ook een beetje he, onze Robert wist van geen wijken. Koppig dat die kon zijn, juist gelijk de Ardenen. Wat dat betreft heeft zijn verhuis naar de Walen hem natuurlijk geen goed gedaan.”

“Allez, Ardenen zeg ik, Charleroi, dat zijn de Ardennen niet, dat is le pays noir. Dat is helemaal iets anders. De grond ziet er zwart van de kolen en de lucht is er donker van ’t roet.”

“Ardeense boter en Luikse siroop. Ge weet wel, die uit dat blauwgroen potje. Hoeveel kilo’s zou hij daar niet van gegeten hebben? Gij lustte dat ook graag he, als kind. Weet ge dat niet meer, na school direct een boterham met Luikse siroop, anders was er met u geen huis te houden. En ge waart anders een brave, hoor.”

(Met een melancholische glimlach om de lippen).

“Gij zijt altijd al een goede eter geweest, gij. Vroeger hebben wij dikwijls gedacht: dat gaat later een zware zijn. Maar dat is al bij al nogal meegevallen. Alhoewel dat ge precies al scherper gestaan hebt. Tijd om wat te minderen, jong.”

“Zouden ze die nog maken, die siroop? Ik zie die toch niet staan in de Lidl. Misschien hebben ze hem nog wel bij Mitteke. Ik zal dat de volgende keer eens vragen. En dan komt ge maar, dan eten we samen, gij en ik, nog eens zo’n boterham met Luikse siroop. Juist gelijk vroeger. Gewoon om te zien of het ons nog zou smaken. Wat denkt ge?”

“Maar allez, zeg nu zelf, is dat nu zo’n opoffering, uw boter laten? Ik versta dat niet. Ik eet al jaren Becel, zo’n ramp is dat nu toch ook weer niet. In het begin moet ge daar aan gewoon worden, maar eens ge dat gewend zijt, ge proeft het verschil nog niet meer. De Swa van hiernaast, die sukkelt met suiker. Dat is nogal wat anders, als ge ziet hoe die op zijn eten moet letten. Dan mag ik van geluk spreken. Fin, een geluk dat die natuurlijk Fien heeft, want zij ziet er nauwlettend op toe dat mijnheer niet te veel van dit en niet te weinig van dat eet. Als het aan hem zou liggen, dan zou het wel wat anders zijn: met een paar glazen boterhammen per dag hebt ge ook gegeten. Pas op, da’s geen achterklap, de Swa vertelt dat zelf aan Jan en alleman. “Zonder ons Fien”, zegt de Swa, “had ik al lang onder de grond gelegen.” Hij zal het wel het best weten, zeker.”

“Van die Becel, zou dat nu allemaal waar zijn? Eigenlijk feitelijk geloof ik daar allemaal niks van. Dat is gelijk de mode van de dag. Vandaag is ’t dat ge margarine moet eten, en morgen is ’t weer iets anders. Nu zijn het weer allemaal van die Chinese scheuten – hoe zegt ge? Soja – wel van die soja die ge op uw boterham moet smeren. Wie weet het, wat goed is? Maar kom, we

zijn wij geen doktors, we zullen maar luisteren zeker en gewoon voortdoen gelijk we bezig zijn.”

“Hoe ge nu zo verhangen kunt zijn aan boter, dat heb ik nooit verstaan. En dan zeggen dat die Italianen vroeger, in de mijn, nooit boter gebruikten. Die kenden dat zelfs niet, geen margarine en geen echte boter. Altijd maar olie, olijfolie.”

“Op een dag vroeg ik eens aan Massimo – dat was mijn maat in de mijn, Massimo. Uit Sicilië. Ik zie die daar van die zwarte en groen bolletjes eten – precies gelijk wijndruiven. Ik vraag : “Massimo, wat eet gij daar nu ?” Allez, ik vroeg dat natuurlijk in ‘t Frans, want Vlaams was moeilijk voor die Italianen. Olijven, zei hij. En hij maar lachen : “kent gij dat dan niet ?” Maar nee, ik had dat nog nooit gezien, olijven. Het Hofke van Olijven, van in de Bijbel, da’s al wat ik van olijven kende. “Proeft maar eens”, zei Massimo en daarmee gaf hij mij allengs enkele van die olijven. Jongens toch, dat was pure olie. Daar moet ge aan gewend zijn, aan die olijven. Lekker kan ik dat toch echt niet noemen.”

“Madame Jeanne van hierover, die kan daar een schreeuw over doen, over olijven. Elke dinsdag op de markt staat daar een kraam met wel zeker twintig soorten olijven, groen en zwarte, Griekse, Italiaanse, Marokkaanse, allemaal differente soorten olijven. En dan staat zij daar op te zien, en dan kiest zij, precies alsof zij daar wat van kent. Maar dat is puur om aan de gewone mensen te laten zien dat zij olijven gebruikt. Ge kent dat, groot willen doen. Ge weet hoe ze bestaat, Madame Jeanne, die heeft zich al heel haar leven beter gevoeld. De facteur, die moet daar af en toe eens binnen zijn, om een recommandee af te geven, die heeft dat al gezien. “Als ze daar een aperitief drinken”, zegt hij, “in plaats van daar dan chips of nootjes bij te geven, krijgt ge daar olijven bij. “Ahwel merci, zeg ik tegen de facteur, ze mag ze hebben, haar olijven, geeft mij maar een zout koekje. “Hebt geen schrik”, lachte de facteur nog, “ge zult gij daar geen olijven moeten gaan eten, Hilaire.” En daarmee was hij weg, Walter.”

“Ge moet dat tegenwoordig niet onderschatten he, zo facteur zijn. “Ons schoon leven is gedaan”, zei Walter. Naar het schijnt hebben ze in Brussel met de computer bepaald in hoeveel tijd een facteur zijn ronde moeten doen. Ik zeg, “Walter, dat kan toch niet. Hoe kan die computer nu weten hoe dat dat hier in de dorpen zit?” “Ah, niet hé, Hilaire”, zei hij, “dat is juist het probleem. Want ze kunnen zij in Brussel wel schoon zeggen dat ik, Walter De Preter, mijn toer moet doen in 3h 22, maar zij houden er geen rekening mee dat er hier veel gepensioneerden wonen, die als eens graag een babbeltje slaan met de facteur, omdat ze op een hele dag niemand anders zien. Ik heb daar nu allemaal geen tijd meer voor. En dat er op mijn ronde drie lange stukken vals plat zitten, ge voelt dat normaal niet, maar ik verzeker u, met 25 kg post op uw vélo is dat helemaal anders, daar moeten ze ook al niets van weten. Ze zijn er wat van aan het maken, van de Post.”

“Ja,” zegt Walter, “het moet tegenwoordig allemaal zo rap gaan en veel is nog niet genoeg. De mensen willen dat ge alles tegen de volgende dag in orde krijgt. Hoe, dat speelt allemaal geen rol”. “Och, Walter,” zei ik, “weet ge wat ervan is? Als de mensen willen dat hun post de volgende dag arriveert, dan moeten ze hun brieven een dag eerder naar de bus brengen.” ’t Is toch waar zeker? Hoe zijn ze die mensen nu aan het afjakkeren! Dat ze ze dan ten minste allemaal een brommer geven!”

“En weet ge wat hij zei? Hij zei : “Hilaire, waren er maar meer mensen gelijk gij, het zou hier nogal eens een stuk plezanter zijn.”

“Massimo zei dat ook altijd. “Hilaire”, zei hij, “Hilaire, bij ons in Italië zeggen ze dat ge nog het verst komt als ge het kalm aan doet.” En dan zij hij dat spreekwoord in ’t Italiaans, maar ik kan echt niet zeggen hoe dat dat was. ’t Was iets met een piano, dat weet ik nog, want ik moest daar nog meer lachen, ik zei nog: “Massimo, wat heeft die piano er mee te maken?” “Neenee, Hilaire”, zei hij, “ge verstaat dat verkeerd, dat is geen piano, geen instrument, bij ons”, zei Massimo, “bij ons wil “piano” gewoon kalm zeggen. Daarmee.”

(Er valt een korte stilte.)

“Massimo is ook al lang dood hé. Zijn longen. Alle fosmannen hebben daar last van. Hoort mij hier maar eens piepen. ‘s Morgens is dat het ergst. En als ‘t mistig is, dan krijg ik ook geen lucht. Daar heb ik echt schrik van, van te versmachten. Onze Pol, die is zo moeten sterven. Nee dan is onze Robert feitelijk beter af.”

“Als ik echt niet meer kan, dan heb ik een verstuiver, maar daar wil ik toch niet te veel gebruik van maken. Op den duur kunt ge niet meer zonder.”

“Ach, we hebben allemaal iets. Behalve ons Maria, ziet dat maar eens aan, vijfenzeventig is die, en nog altijd van ‘s morgens tot ‘s avonds aan het werken.”

(Richt zich naar de belendende kamer).

“Wat zegt ge, Maria ?”

“Dat ge toch niet een hele dag ergens op een stoel kunt gaan zitten ?”

“Zeg ik dat ? Dat zeg ik toch niet hé.”

(Richt zich weer tot de kleinzoon).

“Dat is toch straf hé. Elke keer als ik daar een opmerking over maak, doet ze precies alsof ik haar bekritiseer. Terwijl ik toch alleen maar wil zeggen dat zij nog goed gezond is. Ik zou dat allemaal niet moeten proberen, wat zij zo op een dag doet. Ik zou nog wel willen, maar mijn longen willen niet meer mee. Hoort mij hier maar weer eens dempig zijn.”

“Weet ge wat”, zei ons Maria een tijdje terug, “gaat eens naar dokter Verschaffel, ge zult er waarschijnlijk niet beter gaan van asemen, maar ge kunt misschien trekken van de beroepsziekten.”

“Het wil natuurlijk weer eens lukken, wat denkt ge nu, maar ik kom niet in aanmerking. ‘t Is geen beroepsziekte, zegt hij, wat gij hebt is niet de silicose van de fosmannen. Hij heeft me gezegd wat het dan wel was, maar ik ben de naam vergeten. Het komt erop neer dat uw longen niet meer goed afsluiten, “Hilaire”, zei hij, “de rek is eruit, uit uw longen. Maar ‘t is niet omdat de rek uit uw longen is, dat gij het hier niet lang meer zult rekken. En hij moest eens smakelijk lachen.”

“Een plezante is het wel, die dokter Verschaffel, maar aan een trek heeft hij mij toch niet kunnen helpen. Zo gaat dat, als het is om te betalen, dan weten ze Hilaire Van den Bulcke wonen, maar als het is om te trekken, dan is ‘t altijd dat het hen spijt, Mijnheer Van den Bulcke, maar jammer genoeg voldoet U niet aan de voorwaarden.”

“Als ze tegen mij Mijnheer zeggen, dat was vroeger in de fabriek en in de mijn ook al zo, dan ben ik al op mijn hoede, want dat betekent meestal weinig goeds. Als ‘t is om goed nieuws te brengen, dan kan het niet op : dan is het van Hilaire van hier en Hilaire van daar. Maar als ‘t is om slecht nieuws te geven, dan kennen ze u precies niet. Dan zijt ge ineens een mijnheer.”

“Onze Robert, die had een schone trek van de beroepsziekten. Die had wel stoflong.”

(Richt zich weer naar de belendende kamer.)

“Wat, Maria ? Dat we daar niet zeker van zijn ?”

“Neen, da’s waar, maar onze Robert was geen carottentrekker.”